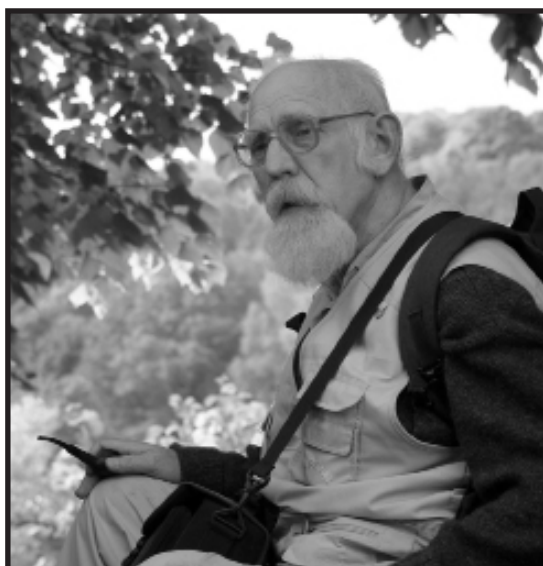

Prądnik. Prace Muz. Szafera	18	93–100	2008
-----------------------------	----	--------	------

Fot. 1. Prof. Andrzej Szeptycki (1939–2008). Fot. K. Kasprowska

Photo 1. Prof. Andrzej Szeptycki (1939–2008). Photo by K. Kasprowska

PROF. ANDRZEJ SZEPTYCKI (1939–2008)

W dniu 29 września 2008 r. zmarł prof. dr hab. Andrzej Szeptycki. Wiadomość o jego śmierci przyjęliśmy z wielkim żalem. Z Ojcowem był związany niemal od początku swej pracy w Instytucie Systematyki i Ewolucji Zwierząt PAN. W 1962 r. rozpoczął badania owadów bezskrzydłych (*Apterygota*) na terenie Parku, mieszkając w drewnianej willi OPN „Pod Berłem”, przy szlaku wiodącym do Jaskini Łokietka na Chełmowej Górze. W willi tej mieściła się wówczas Stacja Biologiczna tego Instytutu. Przez pewien czas pełnił funkcje zastępcy kierownika tej Stacji. Prowadził badania nad skoczogonkami OPN, efektem których była m.in. jego rozprawa doktorska na ten temat i wiele publikacji poświęconych tej grupie owadów. Był pionierem badań skoczogonków, uznanym na świecie specjalistą w tej dziedzinie, opisał wiele gatunków nowych dla wiedzy. Dorobek naukowy prof. A. Szeptyckiego liczy 118 publikacji poświęconym owadom bezskrzydłym, w większości o charakterze naukowym. W ponad 20 z nich Autor wykorzystał materiały pochodzące z terenu Ojcowskiego Parku Narodowego (wykaz poniżej).

Od 1995 r. aż do śmierci pełnił funkcję przewodniczącego Rady Naukowej Ojcowskiego Parku Narodowego. Był trzykrotnie wybierany na to stanowisko. W 1990 r. został powołany w skład Rady Redakcyjnej utworzonego wówczas pisma naukowego Ojcowskiego Parku Narodowego „Prądnik. Prace i Materiały Muzeum im. Prof. Władysława Szafera”. W ramach swych obowiązków redakcyjnych wykonywał rzetelne recenzje zamieszczanych w tym piśmie prac.

Fot. 2. Delegacja Ojcowskiego Parku Narodowego przed chatą pustelnika w Zapowiedniku „Miodobory” w dniu 28 sierpnia 1996 r. Od lewej: mgr inż. Rudolf Suchanek – dyrektor OPN, Marek Kiełtyka – leśniczy OPN, prof. Andrzej Szeptycki – przewodniczący Rady Naukowej OPN, mgr inż. Bogdan Wiśniowski – pracownik naukowy OPN. Fot. H. Olijar

Photo 2. Delegation of the Ojców National Park in front of the hermit's cabin in the Miodobory Nature Reserve on 28 August 1996. From the left: MSc Rudolf Suchanek – director of the ONP, Marek Kiełtyka – forester in the ONP, Prof. Andrzej Szeptycki – chair of the Ojców National Park Scientific Board, MSc Bogdan Wiśniowski – research worker in the ONP. Photo by H. Olijar

W latach 1986–1990 koordynował badania naukowe realizowane przez tzw. „grupę jurajską” w ramach Centralnego Programu Badań Podstawowych dotyczących „Antropogenicznych zmian wybranych grup roślin i zwierząt Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej”. Pod jego kierunkiem zrealizowano kilka prac istotnych dla ochrony przyrody Wyżyny. Materiały tego programu zostały wydane drukiem w tomie 5 pisma naukowego OPN „Prądnik”.

W 1994 r. zainicjował współpracę Ojcowskiego Parku Narodowego z ukraińskim Zapowiednikiem „Miodobory” nad Zbruczem i od tego czasu był jej wiernym kontynuatorem uczestnicząc we wspólnych konferencjach odbywanych w Ojcowie i na Ukrainie (fot. 2 i 3). Przyczynił się także do umocnienia współpracy Ojcowskiego Parku Narodowego z Uniwersytetem Lwowskim, starając się w miarę swych możliwości uczestniczyć w spotkaniach ze lwowskimi studentami biorącymi udział w corocznych praktykach odbywanych na terenie OPN od 1998 r.

Był współorganizatorem i aktywnym uczestnikiem obchodów 150. rocznicy „podróży naturalistów” do Ojcowca, które odbyły się w 2004 r. (Fot. 4 i 5). Należał do komitetów organizacyjnych obchodów kolejnych rocznic powstania Ojcowskiego Parku Narodowego, prowadząc sesje naukowe odbywane w ramach jubileuszowych spotkań.

Fot. 3. Podpisanie umowy o współpracy między Zapowiednikiem „Miodobory”, a Ojcowskim Parkiem Narodowym w dniu 23. maja 2002 r. na terenie Zapowiednika. Od prawej: prof. Andrzej Szeptycki – przewodniczący Rady Naukowej OPN (odczytuje tekst umowy); prof. Wołodymyr Bondarenko – przewodniczący Rady Naukowej Zapowiednika „Miodobory”; dr Mychajło Muzyka – dyrektor Zapowiednika „Miodobory”, dr Józef Partyka – zastępca dyrektora OPN. Fot. H. Olijar

Photo 3. Miodobory Nature Reserve. Signing an agreement on cooperation between the Miodobory Nature Reserve and the Ojców National Park on 23 May 2002. From the right: Prof. Andrzej Szeptycki – chair of the Ojców National Park Scientific Board (reading out the text of the agreement); Prof. Wołodymyr Bondarenko – chair of the Miodobory Nature Reserve Scientific Board; PhD Mychajło Muzyka – director of the Miodobory Nature Reserve, PhD Józef Partyka – deputy director of the ONP. Photo by H. Olijar

Przewodnicząc pracom Rady Naukowej Ojcowskiego Parku Narodowego przez niemal trzy kadencje stał się aktywnym i oddanym obrońcą ochrony przyrody Parku przed zagrażającą jej antropopresją, zwłaszcza przed napierającym osadnictwem w bezpośrednim sąsiedztwie Parku. Nigdy nie okazywał emocji, a swoje poglądy wyrażał w sposób zrównoważony i spokojny przytaczając logiczną i mocną argumentację przyrodniczą.

Rzetelnie oceniał naukową działalność Ojcowskiego Parku Narodowego i inne pola jego działań na rzecz ochrony Doliny Prądnika. Rozumiał potrzebę zadań edukacyjnych OPN i udzielał dyrekcji OPN rzeczowych rad odnośnie programu przebudowy centrum edukacyjno-muzealnego Parku, rozpoczętego na krótko przed śmiercią.

Wyróżniał się wielką kulturą osobistą i niezwykłą erudycją, o czym można było się przekonać podczas naukowych konferencji. Zawsze z uwagą wysłuchiwał każdego referatu i zadawał trafne pytania mimo, że wystąpienia dotyczyły różnych dziedzin, nie tylko jego specjalności, ale np. geologii, historii sztuki czy innych nauk humanistycznych. Służył

←
Fot. 4. Prof. Andrzej Szeptycki prowadzi konferencję naukową w dniu 16 czerwca 2004 r. w Złotym Potoku w 150. rocznicę podróży „naturalistów” do Ojcowa. Fot. J. Partyka

Photo 4. Prof. Andrzej Szeptycki while presiding over the scientific conference organized in Złoty Potok on 16 June 2004 during the celebration of the 150th anniversary of the “naturalists’ expedition” to Ojców. Photo by J. Partyka

swoją wiedzą i doświadczeniem kolegom w kraju i za granicą, był Człowiekiem kochającym przyrodę i kulturę. Miał duże poczucie humoru, znał wiele dowcipów, które przy różnych okazjach czy spotkaniach lubił opowiadać.

Ojcowski Park Narodowy utracił wielkiego uczonego, swego orędownika i obrońcę przyrody Doliny Prądnika. Odszedł od nas człowiek o wielkiej wiedzy z różnych dziedzin biologii, a także nauk nie przyrodniczych, które nie były bezpośrednio powiązane ani z jego pracą naukową, ani zawodową.

Będzie nam brakować jego wyważonych poglądów i trafności osądów, dystansu z jakim odnosił się do otaczającego nas świata i spokoju jakim emanowała cała jego postać. Zapamiętamy go jako wielkiego orędownika przyjaźni między ludźmi dwóch narodów – polskim i ukraińskim, która przejawiała się najpierw zainicjowaniem wspomnianej współpracy między Parkiem Ojcowskim, a Zapowiednikiem Miodobory i Uniwersytetem Lwowskim, a potem jej umacnianiem, podczas kilku spotkań na wspólnych konferencjach w Ojcowie i na Ukrainie.

W ramach tej współpracy odbyło się w latach 1995–2006 kilka takich konferencji organizowanych ze stroną ukraińską, za każdym razem z udziałem prof. A. Szeptyckiego, który zwykle prowadził sesje referatowe wspólnie z kolegami z Ukrainy. Pierwszy wyjazd do Zapowiednika „Miodobory” miał miejsce w czerwcu 1995 r. na konferencję dotyczącą stanu poznania fauny Podola w 5. rocznicę utworzenia Zapowiednika. W latach następnych odbywały się kolejne spotkania z udziałem Profesora (Fot. 2). W 1996 r. była wizyta delegacji ukraińskiej biorąca udział w obchodach 40. rocznicy utworzenia OPN, a później miała miejsce konferencja archeologiczna w Ojcowie i w Krakowie organizowana w kwietniu 1999 r. w 150. rocznicę znalezienia posągu Światowida w Zbruczu poprzedzona podobnym spotkaniem w październiku 1998 r. roku w Miodoborach.

W dniu 28 kwietnia 1999 r. w Ojcowie podczas wspomnianej konferencji archeologicznej podpisano pierwszą umowę o współpracy między obu naszymi instytucjami. W maju 2002 r. w Zapowiedniku „Miodobory” zorganizowano konferencję poświęconą roli obszarów chronionych Zachodniego Podola i Jury Ojcowskiej w utrzymaniu różnorodności biologicznej, podczas której nastąpiło podpisanie umowy o współpracy na następne 5 lat (Fot. 3). Przedłużenie umowy na kolejne 5 lat z Zapowiednikiem „Miodobory” podpisano w dniu 10 października 2006 r. podczas obchodów 50. rocznicy utworzenia Ojcowskiego Parku Narodowego. Tego samego dnia zawarto umowę o współpracy

←
Fot. 5. Prof. Andrzej Szeptycki (na pierwszym planie) udziela objaśnień podczas sesji terenowej w Dolinie Saspowskiej w dniu 19 czerwca 2004 r. w 150. rocznicę podróży „naturalistów” do Ojcowa. Fot. J. Partyka

Photo 5. Prof. Andrzej Szeptycki (in the foreground) is providing explanations at the field session held in Saspowska Valley on 19 June 2004 as part of the celebration of the 150th anniversary of the “naturalists’ expedition” to Ojców. Photo by J. Partyka

Fot. 6. Przed budynkiem Muzeum Przyrodniczego Ojcowskiego Parku Narodowego podczas praktyki studentów Uniwersytetu Lwowskiego w lipcu 2007 r. Ojcowie. Od prawej: prof. Andrzej Szeptycki, doc. Switłana Błagodyr – prodziekan Wydziału Geograficznego Uniwersytetu Lwowskiego, dr Józef Partyka, mgr Krystyna Szeptycka, dr Jurij Zinko – kierownik praktyk. Fot. H. Olijar

Photo 6. In front of the Ojców National Park Natural Museum during the students of the University of Lviv holiday trainings in Ojcow in July 2007. From the right: Prof. Andrzej Szeptycki, associate professor Switłana Błagodyr – deputy dean of the Department of Geography of the University of Lviv, PhD Józef Partyka, MA Krystyna Szeptycka, PhD Jurij Zinko – manager of trainings. Photo by H. Olijar

z Wydziałem Geograficznym Uniwersytetu Lwowskiego na okres 5 lat, na mocy której studenci geografii tej uczelni odbywają swe praktyki specjalizacyjne w Ojcowskim Parku Narodowym rozpoczęte już w 1998 r. Niemal każdego roku prof. A. Szeptycki odwiedzał lwowskich studentów na praktykach w Ojcowie. Pod koniec lipca 2007 r. prof. Szeptycki przyjmował w swoim domu w Węgrzcach koło Krakowa delegację lwowską będącą na praktyce w Ojcowie.

W osobie zmarłego Profesora straciliśmy wielkiego orędownika ochrony ojcowskiej przyrody, która była mu zawsze bliska, i to w tak trudnym okresie, kiedy napór inwestycyjny dochodzi do granic Parku ze wszystkich stron. Profesor martwił się tym i we „Wstępie” do „Monografii Ojcowskiego Parku Narodowego”, przygotowywanej właśnie do druku – ostatniej swojej publikacji – wyraził obawę, czy zdołamy obronić Dolinę Prądnika przed zniszczeniem. Nie zapomnimy tego przesłania.

WYKAZ PUBLIKACJI PROFESORA ANDRZEJA SZEPTYCKIEGO
DOTYCZĄCYCH OJCOWSKIEGO PARKU NARODOWEGO

Szeptycki A. 1963. Trzy nowe stanowiska *Orchesella alticola* (*Collembola*, *Entomobryidae*) z Polski. „Przegląd zoologiczny”, **7**, 3: 236–237. [Jedno stanowisko z terenu OPN].

Szeptycki A. 1967. Fauna of springtails (*Collembola*) of the Ojców National Park in Poland. „Acta Zoologica Cracoviensia”, **12**, 10: 219–280.

Szeptycki A. 1968. *Berberentulus polonicus* n. sp., a new species of Protura from Poland. „Polskie Pismo entomologiczne”, **38**: 465–468.

Szeptycki A. 1969. Materiały do fauny *Protura* Polski. „Acta Zoologica Cracoviensia”, **14**: 451–464. [Stanowiska z terenu OPN].

Szeptycki A. 1969. Fauna of Protura of the Ojców National Park in Poland. „Acta Zoologica Cracoviensia”, **14**: 465–470.

Szeptycki A. 1976. Widłogonki (*Diplura*, *Campodeidae*) Ojcowskiego Parku Narodowego. „Polskie Pismo Entomologiczne”, **46**: 745–748.

Pawłowski J., Szeptycki A. 1977. Inne bezkręgowce lądowe. [W:] K. Zabierowski (red.), Przyroda Ojcowskiego Parku Narodowego. Zakład Ochrony Przyrody PAN, Kraków, „Studia Naturae”, B, **28**: 343–369.

Szeptycki A. 1980. Polish *Protura*. I. Genus *Acerentomon Silvestri*, 1907. „Polskie Pismo Entomologiczne”, **50**: 311–392.

Szeptycki A. 1985. Polish *Protura*. II. *Eosentomon delicatum* Gisin, 1945 and related species. „Polskie Pismo Entomologiczne”, **55**: 139–186. [Wymienia gatunki z terenu OPN]

Szeptycki A. 1985. Polish *Protura*. III. *Eosetomon bohemicum* Rusek, 1966 and related species. „Polskie Pismo Entomologiczne”, **55**: 531–574. [Wymienia gatunki z terenu OPN]

Szeptycki A. 1986. Polish *Protura*. IV. *Eosentomon* „transitorium” group. „Polskie Pismo Entomologiczne”, **56**: 481–530.

Szeptycki A. 1990. Owady bezskrzydłe (*Apterygota*) Ojcowskiego Parku Narodowego. „Prądnik. Prace Muz. Szafera”, **1**: 53–57.

Szeptycki A., Weiner W.M. 1990. 1. *Protura*-Pierwogonki. 2. *Diplura*-Widłogonki. 3. *Collembola*-Skoczogonki. 4. *Microcoryphia*-Przerzutki. 5. *Zygentoma*-Rybiki. [W:] J. Razowski (red). Wykaz Zwierząt Polski. Ossolineum, Wrocław-Warszawa-Kraków, **1**(32): 15–31. [Wymienia gatunki z terenu OPN]

Szeptycki A. 1991. Polish *Protura*. V. Genus *Acerentulus Berlese*, 1908 (*Acerentomidae*). „Acta Zoologica Cracoviensia”, **34**: 1–64. [Wymienia gatunki z terenu OPN]

Szeptycki A. 1991. Element trzeciorzędowy w faunie Polski – konieczność ochrony. Prądnik. „Prace Muz. Szafera”, **3**: 209–211.

Szeptycki A., Warchałowska-Śliwa E. 1992. Charakterystyka fauny Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej. „Prądnik. Prace Muz. Szafera”, **5**: 149–159.

Szeptycki A. 1993. *Gracilentulus* species of „gracilis” group (*Protura*, *Berberentomidae*). „Acta Zoologica Cracoviensia”, **35**: 381–411.

Pawłowski J., Mazur M., Młynarski J.K., Stebnicka Z., Szeptycki A., Szymczakowski W. 1994. Chrząszcze (*Coleoptera*) Ojcowskiego Parku Narodowego i terenów ościennych. Prace i Materiały Muzeum im. Prof. Władysława Szafera. OPN, Ojców, s. 1–247.

SZEPTYCKI A. 1995. Pierwogonki (*Protura*) Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej. Prądnik. „Prace Muz. Szafera”, **9**: 157–177.

Szeptycki A. 2000. Możliwości ochrony *Apterygota* – pytania i problemy. „Wiadomości Entomologiczne”, **18**: 139–145. [Wymienia gatunki z terenu OPN]

Szeptycki A. 2001. O współpracy polsko-ukraińskiej słów kilka. [W:] J. Lech, J. Partyka (red). Z archeologii Ukrainy i Jury Ojcowskiej. Ojcowski Park Narodowy, Ojców, s. 33–36.

Szeptycki A. 2001. Wstęp [do przewodnika:] J. Partyka, R. Cieślik, Ojcowski Park Narodowy. Przewodnik kieszonkowy, MULTICO Oficyna Wydawnicza, Warszawa, s. 4.

Banaszak J., Buszko J., Czachorowski S., Czechowska W., Hebda G., Liana A., Pawłowski J., Szeptycki A., Trojan P., Węgierek P. 2004. Przegląd badań inwentaryzacyjnych nad owadami w parkach narodowych Polski. „Wiadomości Entomologiczne”, **23**, Supl. 2: 5–56. [Wymieniany OPN]

Szeptycki A. 2007. Pierwogonki *Protura*. [W:] W. Bogdanowicz, E. Chudzicka, I. Pilipiuk, E. Skibińska (red.), Fauna Polski – charakterystyka i wykaz gatunków. Muzeum i Instytut Zoologii PAN, Warszawa, t. 2, s. 416–420. [Wymienia gatunki z terenu OPN].

Szeptycki A. 2008. Przedmowa [do monografii przyrodniczej Ojcowskiego Parku Narodowego]. Ojców, s. 9 [w druku].

SUMMARY

Professor Andrzej Szeptycki, the chair of the Ojców National Park Scientific Board, died on 29 September 2008. He had been connected with Ojców since 1962 when he started the studies of wingless insects (*Apterygota*). The academic achievements of Prof. A. Szeptycki include 118, mainly scientific in character publications devoted to wingless insects. The Author prepared more than 20 of these works using the material collected in the Ojców National Park (the list above)

He had performed the function of the chair of the Ojców National Park Scientific Board since 1995 until his death. In 1990 he was appointed as a member of the Editorial Committee of the established then scientific journal of the Ojców National Park *Prądnik. Prace i Materiały Muzeum im. Prof. Władysława Szafera* (*Prądnik. Works and Materials of the Prof. Władysław Szafer Museum*).

In 1994 he initiated the cooperation of the Ojców National Park with the Ukrainian Miodobory Nature Reserve situated on the Zbrucz, and since that time he had been its faithful continuator participating in joint conferences held in Ojców and in Ukraine. He also contributed to strengthening the collaboration between the Ojców National Park and the University of Lviv.

The Ojców National Park lost a great scientist, the advocate of the Park and the defender of the nature of the Prądnik Valley.

Józef Partyka, Anna Klasa